

- آغیل (Axîl):** نېرېنا ژ کورښې چاڅې
ب نيشانا توره بوونې.
- آفتاب (Aftab):** گهرماتي - روناڅې
- هه تاف (به روفاژې په يفا سيبه ر)
- روژ کو به ره بې د بېژنې (شمس)،
(آف - خورشيد) ژې لکارن.
- آفتاب پرست (Aftab perest):**
روژ په رېس - کمکه. (آفتاب
گردک) ژې لکاره.
- آفتاب گهردان (Aftab gerdan):**
گول به روژ.
- آفتابگين (Aftabgîn):** روژا
هه تافې، روژا ساڅې (به روفاژې
روژا نه وری).
- آفتابه (Aftabê):** مه سين.
- آفدم (Afdum):** دوپاڅې - نه نجام.
- آفروزه (Afrûzê):** فتیلا له مپې يان
فانوسې.
- آفروشه (Afrûşe):** حه لاوا کو ژ نار
و دوهن و هنگځينې يان شه کرا
که لاندې هاتبېته چيکرن.
- آفريدگار (Aferîdêgar):** نافه که ژ
نافين خودې (نافرېنده، چيکهر).
- آفريدن (Aferîden):** ژ نه بوونې
چيکرن، خهلق کرن، نافراندن.
- آفند (Afend):** شهر، جهنگ.
- آک (Ak):** خرابې - نېش - زبان -
ثاتف.
- آکپ (Akup):** هوندرې دهڅې.
- آکچ (Akec):** چنگالين ناسنې.
- آکنده پهلو (Akendê pehlû):**
گه له ک قه له و.
- آکنده گوش (Akendê gûş):** بې
گوڅ (نه و که سې کو گوڅ نه ده ته
شيره تين خه لکې - نه گوهدار).
- آکو (Ako):** بوم، کوند.
- آگون (Agûn):** سه رنوخين -
سه رابن.
- آل (Al):** سوژې څه بې (رهنگې سوژ)
- ژنک د بېژن (آل) تشته کي وه کي
نه جنایه کو نائېته ديتن و وه سا بو
خه لکې ددا خوباکرن کو خولکې
ژنکه کا لاغهر ددهت و خوړې مويه
کو هه گهر ژنک بمينت بتنې نه و
(آل) دهيتې و زبانې دگه هينتې ب
تايبته هه گهر ژنکا ب حه مل
بارې خوه دانابيت، د بېژن شه فا
شه شې پشتې زانې، (آل) دهيتې و
جهرگې وې دئېننه دهر، له ورا ژې
څه زای هندی نه بريه حه مامې بو
شويشتنې نه دهيلان بتنې -
ههروه سا د عه ره بې دا دو نانکويين

کلسی.	دی ژى ددهت کو ئیرانی ژى ههر
آلوجه (Alûçê): حولیك،	ب وان نانکویا بکار دئین، ئەو
حولیترشک.	ژى: «خسانه دان (اهل) -
آلودن (Alûden): شیلاندن - تی	لهیلان (سراب)» ن.
گه فراندن - ته پرکرن.	آلاس (Alas): ره ژوی.
آلوده دامن (Alûdê damen):	آلکنگ (Alakuleng): یاری
دههمه ن پیس - خرابکار -	یه که کو ئەم دبیتزینی (حل حویپن -
گونه هکار - که سا کو ناچی وئ ب	دارناقوس - شه قله شیق)، ههروه سا
پیسی (خرابی) چووبیت.	ناچی کیتز که کئی یه کو بعهره بی
آلونک (Alûnek): کولک.	دبیتزینی «ذاریح».
آله (Aluh): ئەلهو.	آلانه (Alane): خانی - هیلین.
آلیز (Alîz): جوتک - زیچک -	آلبالو (Albalû): فیتییه که وه کی
لیتک - حه به لوتک.	گیلاسئ یه به لی ژ وئ هویرتره.
آماج (Amac): ئارمانج - کیل -	آلر (Aler): ران، ره هن.
گیسن.	آلغدن (Aluxden): توره بوون.
آمادگاه (Amadgah): ریتقه بهری	آلفتن (Aluften): په ریشان بوون -
یا کو ب ئاماده کرنا خواری و کهل و	تیکچوون (ژئه گهرئ توره بوونئ).
په لئین له شکهری رادبیت.	آلگونه (Algûnê): سؤرافا روی یا
آمار (Amar): سه رژمیتیری؛ چه ند	کو ژنک بکار دئین.
جوړ هه نه مینا سه رژمیتیری یا	آلنج (Alunc): حولیکا دارستانا.
ئابووری و سه رژمیتیری یا رامیاری	آلنگ (Aleng): خه ندهک یان
و سه رژمیتیری یا نفوسئ.	شویره و دیوارین بلند ژى یین کو
آماردار (Amardar):	لدورماندوری که لها یان سوپایا
ژمیتیریار (حسابدار - محاسب).	ئافا دکرن.
آماس (Amas): جهئ وهرمتی ژ	آلو (Alû): حولیک.
له شی چ بریندار بیت یان هه رشی	آلوک (Alu'ek): هویرکیت بهری

- بیت، (آماز و آماه) ژى لکارن.
آمدن (Ameden): هاتن - گه هشتن
 - دیار بوون - زقرین.
- آمورزیدن (Amurzîden):**
 عه فووکرن، لی بوورین.
- آمورغ (Amurx-Amerx):** بو
 چه ندادتی بکار دهیت - بها -
 بهریتز - مفا - پیچهک ژ تشته کی.
- آمنه (Amene-ê):** پشتی دارا -
 قرش و قال.
- آموت (Amot):** هیلینا فرندین
 نیچیری وه کی: (بازی - نه لهو -
 شاهین و..... هتد).
- آموتار (Amûxtar):**
 فیرووی (بعه ره بی دبیژنی معتاد).
- آموتخن (Amûxten):** فیروون.
- آمودن (Amûden):** چیکرن -
 به ره فکرن - تیکهلکرن.
- آموزشگاه (Amûzêşgah):** جهتی
 فیروونی (خواندنگه ه).
- آموزگار (Amûzgar):** فیکره -
 ماموستا - ری نیشاندهر -
 پهن دبیژ، شیره تکه ر.
- آموسنی (Amvêsnî):** هه وی (دو
 ژنیتن کو شوی ب میره کی کرین
 دبنه هه ویین هه قذو).
- آمِه (Ameh):** نامانج کو حویری
 دکهنج بو نفیسینج.
- آمیختن (Amîxten):** ناچیک
 هلکرن (تیکهلکرن) - ههروه سا
 (آمیزش Amîzêş) ژى کوژ
 فنی په یقی دهیتته وه رگرتن ب
 نانکویا نیتزیکى یا گوهنیتلی په .
- آمیزه مو (Amîzê mû):** که سی کو
 پرچا سه ری وی رهش و سپی
 ناچیک هلبیتن.
- آن (An):** ئیشاره بو تشته کی یان
 که سه کی ل دویر (وی هه - وا هه -
 یا هه) ههروه سا بو که سی
 نه ناماده (ئهو) .. هه گهر بو کومج
 بکار بینن بو که سا دى بیژن
 (آنان) و بو کوما گیانه وه را و که ل
 و په لا (آنها) بکار دهیت.
- آن (Anê):** بو مالکیه تی بکار
 تیت (بی فلانی)؛ هه ره وه سا (از
 آن Ezanê - زان Zanê) ژى
 بکار دئینن.
- آنجا (Anca):** ویراهه - ویری.
- آنچنان (Ançunan):** وه سا،
 واسی، وه توف.
- آنچه (Ançê):** هه ره تشت، هه ره
 تشتی کو.

- آندون (**Andûn**): وپراهه - وی ره ختی هه - وی دهمی، هینگی.
- آن سری (**An serî**): ناخره تی - بی وی دنیا یا دی.
- آنک (**Anek**): ب o دویراتیین دهیت وه کی: (هینگی - نهو) لهه مبه ر (اینک **Înek** = نوکه - نه شه) - خوریک (ئیشا خوریک).
- آنگاه (**Angah**): هینگی - وی دهمی - پاشی - پشتی هینگی - لدویشرا.
- آنین (**Anîn**): جه رکی بچویک کو لشوینا مه شکی بکار دئین بۆ ژیگرتنا نیشکی ژ دهوی.
- آو (**Av-w**): ئاف.
- آوا (**Ava**): کورتکریا په یفا (آواز): ئاواز - دنگ.
- آواخ (**Avax**): ته حه م، مخابن. (آوخ، آه، وای، آوه، آواه، دریغ، دریغا و افسوس) ژی لکارن هه ر بو قی مه بهستی.
- آوار (**Avar**): توز و غوبار - دیوار یان بانج خانی کو خراب لیها تبیت و بهه رفیت - کورتکریا (آواره) - بی جه - بهرزه - دهره دهر، ئاواره - سته م - قه هرین - رینج - خرابی
- تالان کرن - لشوینا (آمار) ژی لکاره ئانکو سه ر ژمیتری.
- آور (**Aver**): براسستی - راست و دروست - بی گومان.
- آورد (**Averd**): جه ننگ، شهر - هیرش - ئینا (بۆ سییه م که سی تاک).
- آوردجو (**Averdcû**): شهر که ر.
- آوردن (**Averden**): ئینان - دیار کرن.
- آورد و برد (**Averdo bord**): ئینان و برن (مه بهست ژی کارئ بهرده وامه).
- آورک (**Averek**): بابهلپسک - هیزک (پی یاریه که کو خوه پی داددهن).
- آوند (**Avend**): گوزکی ئافی - گوزکی مه بی - د زاراوی چاندنی دا نه و بۆر بکن یین کو ئافی ژ رهین دارئ دکیشنه به لگا - ههروه سا بنیپره (آونگ) ژی.
- آونگ (**Aveng**): وه ریسستی کو تری یان هه ر فیتی که کی دیتر پیته بکن و ب بانج خانی قه بهلاویسن - هه ر تشستی بهیته هلاویستن؛ په یقین (آوند، آون) ژی لکارن.
- آویختن (**Avixten**): هلاویستن.

- آویز (Avîz):** شهر، جهنگ - ههروهسا ئانکویا (بهلاویسه) ژی ددهت، هنده جارا دگهل په یقه کا دی دهیت و ئانکوا بکه ری شه ری ددهت، وه کی په یقا: (گلاویز «Gelavîz»: شه پرکه ر، شهرشان) - ههروهسا (آویز) کورتکریا په یقا (آویزه) یه ژی؛ ئانکو: ههلاویستی.
- آویژه (Avîje):** تایبته - صافی - هه قال و دوست و خزم. بو کومی (آویژگان و ویژگان) لکارن.
- آه (Ah):** په یقا مخابنیی یه - دهنگی ئاخینک راهیلانی یه.
- آهسته (Ahêstê):** هیدی، بی دهنگ.
- آهک (Ahek):** کلس [ئیک ژ که رهستین ئافاکرنی].
- آهمند (Ahumend):** گونه هکار، دره و که ر، عیبه لو.
- آهن (Ahen):** ئاسن.
- آهن جفت (Ahen cuft):** گپسن (بو کیلانا ئه ردی بکار دهیت).
- آهن خا (Ahen xa):** ئه و که سی کو ئاسنی ب ددانا نهرم دکهت (درکه یه بو هه سپی ب هیز).
- آهن ریا (Ahen ruba):** مگناتیس.
- آهنکار (Ahenkar):** ئاسنگه ر، هه سنکار. ههروهسا په یقا (آهنگر) ژی لکاره.
- آهنک (Aheng):** کاری سه فه ری - ئیراده - ری باز - ئاواز.
- آهنگساز (Ahengsaz):** ئاوازدانه ر.
- آهنین (Ahenîn):** وه کی ئاسنی.
- آهو (Ahû):** خه زال، ئاسک - کیماسی (د کاری دا، د تشتی دا، ل مرۆقی).
- آهوانه (Ahûvanê):** وه کی خه زال، خه زالی.
- آهویا (Ahû pa):** بی کو وه کی خه زالئ توند بچیت - خانیی شهش کوژی.
- آهودل (Ahû dêl):** ترسنوک، کولافه. (آهوری) ژی لکاره.
- آهون (Ahon):** ریکا لبن ئه ردی - شکه ن.
- آهیانه (Ahyânê):** قافی سه ری کو به ره بی دبیزنی (عظم قحف).
- آی (Ay):** بو مخابنیی و گازیکرنی تپته بکار ئینان.

قه‌سه‌قه‌گوهيز. (آيشتنه، آيشه، ايشه، ابيشه، ابيشه، انيشه) ژي لكارن.

آيفت (Ayeft): پيدڤياتي، پيتويستي، موحاجي - نياز - خواستن «طلب» - مفا، سوود.

آييز (Ayêz - Ayîj): چريسك و گورپا ئاگري. (آييزه، آييزك، آبيز، آبيز، آبيز، آبيزك، آبيد) ژي لكارن.

آيين (Ayîn): ده‌ستور - رتيباز - داب و نهرت - شه‌نگسته، بنواش، قاعده - خوه جوانكرن (د به‌رخوړا چوون).

آيين جمشيد (Ayînê Cemşîd): ناقئ ئاوازه‌كئ يه ژ ئاوازين كه‌ښين ئيرانبيان.

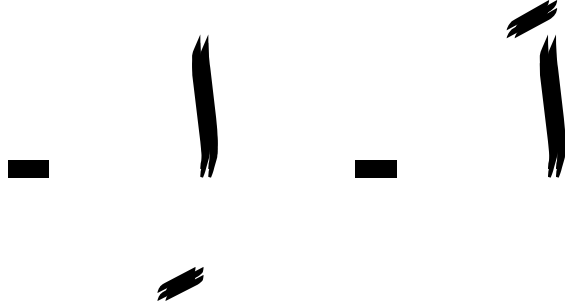
آيينه (Ayînê): خوديكا روناھيي.
آيينه چرخ (Ayînê çerx): درك‌يه ژ روژ (تاف) ي.

آيا (Aya): ئه‌ري، ئايا (بو پرسباري بكار دهيت).

آيزنه (Ayêzne): ميړي خوشكي، زافايي مروفي.

آيش (Ayêş): هاتن (هه‌گه‌ر دارين فيقي بين وه‌كي سيف و حوليكا ساله‌كئ فيقي بدهن و سالا دي نه، ئه‌و سالا ب بهر بيت دي بيژن ئه‌ف داره يا ب (آيش) ه - ديسان بو زه‌ښي ژي ئه‌ف زاراوه لكاره بو نمونه لهنده‌ك جها، ساله‌كئ زه‌ښي شوڤه و بي بهره و سالا د ديفدا تيته چاندين و ب بهر دكه‌ښت ئه‌و سالا زه‌ښي تشته‌ك لي هاتبيته چاندين دي بيژن ئه‌ف زه‌ښيه يا ب (آيش) ه، مه‌به‌ستا فيكرابي ئه‌وه كو ئه‌ف ساله ئه‌ف داره يان ئه‌ف زه‌ښيه دي تشته‌ك ژي هيت).

آيشنه (Ayêşne): جه‌ه‌سويس -



برویسی.
ابرو (Ebrû): بره، بری.
ابریز (Èbrîz): زبیری خوری و بی
غہش.
ابریشم (Ebrîšem): نارمیش،
ثاقلمیش.
ابزار (Ebzar): ئالاف - ہەر
تشتہ کی کو کارہک پی بیتہ کرن.
(افزار، اوزار) ژی لکارن.
ابکار (Ebkar): کشتو کال -
جوتیاری.
ابناخون (Ebnaxûn): کہلہ.
(انباخون) ژی لکارہ.
ابوعطا (Ebû 'Eta): ناغی
ئاوازه کا موزیکا ئیرانی یه.
ایباری (Ebyarî): خه لکی «ایبار -
گونده که ل مصری» - جوړه کی
په پروکی یه - جوړه کی کوترا نه.

ابا (Eba): آش (جوړه کی خوارنا
روهنه)، بی بی ئه لیفا ده سپیکتی ژی
تیتہ بکار ئینان وه کی: (شوربا،
جوجه با).
ابام (Ebam): دهین، قهر.
ابان (Eban): هه یثا دووی یا
پاییزی و هه یثا هه شتی ژ ساللا
هه تاغی کو دبیزنی (آبان) ژی.
ابدالی (Ebdalî): بی (ابدال) ی -
هه ژاری - ناغی تائیفه کی یه ل
ئه غانستان کی کو نوکه
دبیزنی (دهرانی).
ابر (Ebr): ئهور - جوړه کی لیفکی کو
له شتی خوه پی دشون - پرتہ کا
ئیسفہ نجی کو زقرکی دادننه سهر و
ئامانا پی دشون.
ابر (Eber): ساللا، بالا، ژور.
ابرنجک (Ebrencek): که هره ب -

د خه ملاندن و کهسهک دا هه لگريت و
 دا ب بهر سوپای که قثیت. سهر
 ده می هه خامه نشی یان و
 ساسانیان نه ث (نه ختیره) هه بوویه
 و چیدبیت هیشتا که قنتر ژی
 بیت، ژ بهر کو که کولهر دبیتژن
 (kavi) نانکوا وی (شاه یان ژی
 شاهزاده) یه و وهکی دبیتژن (اختر
 کاویان) نانکو نه ختیره شاهینیی،
 هه رچهنده د داستانیان که قن دا
 هاتیسه کو (اختر = درفش) یا
 کاوی ناسنگر بوویه، بی کو زحاک
 قه لپ دای و فریدون ثانیه شونیی.
اخترمه (Exterme): ئالا و هه سپ
 و چهک و هه ر تشسته کئی وهکی وان
 کود شه ری دا ژ نه یاری
 بستین (ب عه ره بی دبیتژن
 غنیمه).

اختره (Exte - Axte):

خه ساندی (مه بهست ژی مرؤقی بین
 گون کو بی دهنگی وی وهکی ژنکا
 و موی ل سه روچاقان نه هین، یان
 ژی نه و هه سپین کو دهینه
 خه ساندن داکو قه له و بن).
اخروش (Uxrûş): دهنگ و هه را،
 دهنگ و دؤر، قه ره بالغ.

ابیز (Ebîz): چریسکا ناگری.

اپرویز (Epervîz): سه رکه فتی -
 خوه شتقی.

اپسان (Epsan): به راث، هوسان.
 ههروه سا (افسان) ژی لکاره.

اپشک (Epşek): خوناف.

اپیشه (Epîşê-e): بی کار.

اج (Ec- Uc): کولند.

اجامر (Ecamêr): کومه کا مرؤقین
 کو چه ژ به لیه لی بکه ن.

اجغار (Ecjar): ناگری گه ش.

اختر (Exter): ستیر - بهخت (ستیرا
 بهختی) - ههروه سا نافتی گیایه کی
 یه - چه رمه کئی چوارکوژی بسهری
 رمه کی قه (بو پتر زانیاری یا
 بنیره: اختر کاویان).

اختر بین (Exter bîn): ستیر ناس
 - فالقه کهر، خیتزانک.

اختر شبگرد (Exterê şebgerd):

درکه یه بو هه یقی و نانکوبا وی،
 ستیرا کو ب شهف دگه رییت.

اختر کاویان (Exterê Ka-):

(viyan): هه ر وهکی مه ل پیشتر
 گوتی اختر چه رمه کئی چوارکوژی
 بوو کو ب سه ری رمه کئی قه
 گریددان و ب گه وهه رین جوراوجور

- اخشمه (Exsume): بیره.
- اخش (Exş): قه در و قیمةت و بها.
- اخککندو (Exkekendû): خشخشوک.
- اخکوک (Exkok): فییقیی.
- نهگه هشتی کولدهف مه په یقیین (که پرک و تویتک) لشوینی دهپنه بکارئینان.
- اخگر (Exger): پهل (رهژی یا ناگر پیئشه - گهش -).
- اخم (Exm - Exme): کوریشکین بره و نه نیی.
- اخمو (Exmû): نه نی گری، بره تیکچووی، تویره.
- ادا (Eda): ناز و غمزه - زارقه کرن.
- اداک (Edak): گزیرته، هسکی یا لناث ده ریایین.
- ار (Er): کورتکری یا په یفا (اگر)، ئانکو: هه که، نه گهر، هه گهر. دیسان کورتکری یا په یفا (اره) یه ژی، ئانکو: مشار (منشار).
- ارابه (Errabe-ê): ئه ره بانا کو بدویف هه سپا فه دکهن.
- اربو (Erbû): هرمیک.
- ارتجک (Ertecek): برویسی یین ئه سمانی.
- ارتش (Ertêş): کوما سوپایین وه لاته کی.
- ارتشبد (Ertêşbud): بلندترین پلا له شکهری یه لجه م ئیرانیان.
- ارج (Erc): قه در و قیمةت.
- ارج (Erec): زاراوه کی پیقانی یه، هه ژ سه ری تبلی تا دگه هیته دو ماهیا ئه نیشکی کو دورین نیف میتری یه.
- ارجمند (Ercmend): ب قیمةت، ب بها، ریزدار، هیژا.
- ارجنه (Ercene-ê): ناخی ئاوازه کا موزیکی یا که فنا ئیرانی یه.
- ارچه (Erçê): هه رچه نده، هه که رچی.
- ارچین (Erçîn): دهره جکیت پیسترکی.
- ارد (Erd): دروستی و راستی - پاک، پاقری - ژئی هاتی، لایق - توره بوون - ناخی فریشته کی یه د ئایین زهرده شتیان دا کو زیره فانا مال و سامانی یه - ناخی رۆژا بیست و پینجی و ناخی زیره فانی رۆژا بیست و پینجی یه ژ هه می هه یقین سالا هه تاقی.
- ارداد (Erdad): فیلباز و حیله کهر.
- اردب (Erdeb): شه ر و شور -

- جہنگ.
- اردم (Erdem):** ہونہر و پیشہ - کاری باش - ہەر ئیک ژ سورہتین مہزنین پەرتوکا «زەند».
- ارده (Erde):** کونجی یین قوتای (تارکی کونجی یا).
- اردی (Urdî):** کورتکری یا «اردیہشت» کوہیقا دووی یە ژ سالاهەتاقی یان ژێ باشتەر بیژین ہەبقا دووی یە ژ وەرزی بہاری.
- اردیہشت (Urdîbêhêst):** بنپره: (اردی) - د ئایینی زەردەشتیان دا، ناقی فریشتەکی یە کو د جیہانا مینەقی دا نوبنەری پاکی و پیروزی یە و د جیہانا خاکی (گویا زەمین) دا زیرەقانی ئاگری یە و وەکیلی رۆژا (اردیہشت) ی یە کو رۆژا سییی یە ژ ہمی ہیقین سالاهەتاقی، کو ئەف رۆژە لہم ئیرانیان جەژن بوو و دگوتنە قی جہژنی (اردیہشتگان - Urdîbêhêştgan).
- ارس (Ers):** روندک.
- ارشک (Erşek):** زەلام - نیر - ژ ناقین کہ فنین ئیرانیان.
- ارغ (Urx):** کیفکویی بوون.
- ارغشتک (Erxuştek):** رەقس و سەما - دەنگی کو ژ لیکدانا تبالا رادبیت دەمی سەماکەر گەلەک ب کہیف.
- ارغون (Erxon):** ہەسپی کو حیل دکەتە غار.
- ارگ (Erg):** کہلہا موکم کو دکەنہ ئاقاہیی حوکمەتی و ئەف کہلہہ، کہلہکا بچوبکە کو د ناھ کہلہکا مەزنتەر دا دەیتە چیکرن.
- ارمزد (Urmuzd):** ستییرا «موشترە» - ناقی رۆژا ئیکتی یە ژ ہەر ہیقیکا سالاهەتاقی.
- ارمغان (Ermexan):** خەلات و ئەو تشتی کو ریتنگ بو کہسەکی یان ہندەکا دگەل خوہ دئینیت دەمی ژ وەغەرەکی دزقربتەقہ.
- ارمگان (Êrmegan):** فیرکەر، ماموستا، راہینەر.
- ارموی (Urmevî):** بووی کہسی دەیتە گۆتن یی کو خەلکی باژییری «ئورمی» بیت کو باژییرەکی کوردستانا ئیرانی یە، و ہندەک ژێ دیژنە قی باژییری (رضائیہ).
- ارناوود (Ernawud):** مللەتە کہ ژ